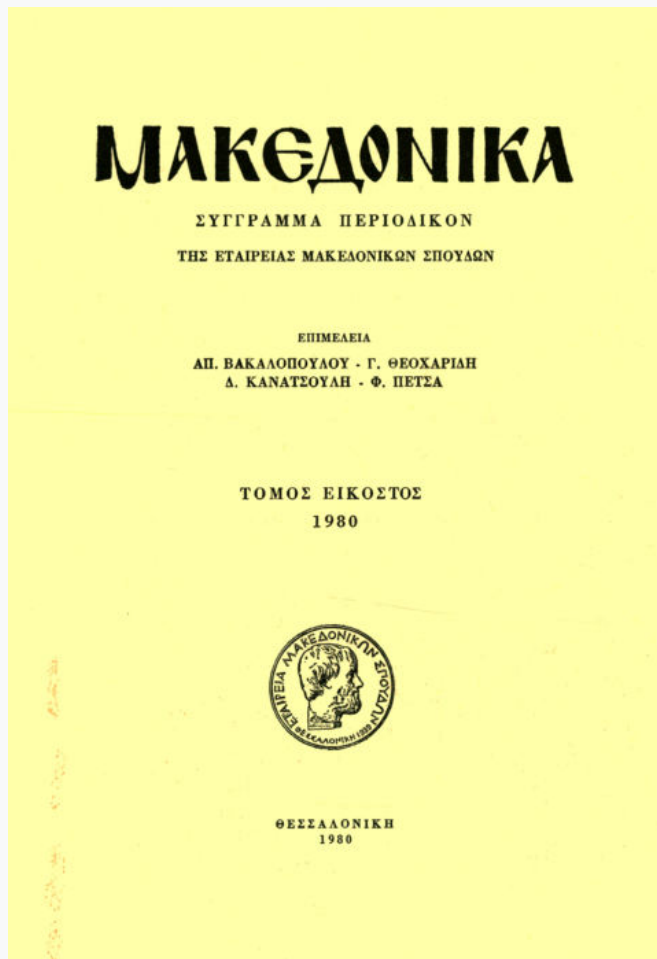

Μακεδονικά

Τόμ. 20, Αρ. 1 (1980)

Ανέκδοτα έγγραφα από το αρχείο του
συνοικισμού των Μακεδόνων "Νέα Πέλλα"
Αταλάντης

Γρηγόριος Βέλκος

doi: [10.12681/makedonika.408](https://doi.org/10.12681/makedonika.408)

Copyright © 2014, Γρηγόριος Βέλκος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βέλκος Γ. (1980). Ανέκδοτα έγγραφα από το αρχείο του συνοικισμού των Μακεδόνων "Νέα Πέλλα" Αταλάντης. *Μακεδονικά*, 20(1), 253–282. <https://doi.org/10.12681/makedonika.408>

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ «ΝΕΑ ΠΕΛΛΑ» ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ

Α' ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Στὸν προηγούμενο (19ο) τόμο τῶν Μακεδονικῶν (1979) παρουσιάσαμε δέκα (10) ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου, τοῦ παλιοῦ καὶ γνωστοῦ Δήμου «Νέας Πέλλας»¹. Στὴ σημερινὴ ἔργασία μας παρουσιάζουμε μιὰ σειρά ἀπὸ ἔνδεκα (11) ἄκόμα ἔγγραφα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἴδιου Δήμου².

Ἔχομε τὴ γνώμη ὅτι τὰ δημοσιευόμενα παρακάτω ἔγγραφα παρουσιάζουν ξεχωριστὸ ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, γιατί, ἐπειδὴ γράφτηκαν σὲ διαφορετικὰ χρονικὰ διαστήματα (καλύπτουν διάστημα εἰκοσιπέντε ἐτῶν περίπου) καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἐπίσημη ἀλληλογραφία τῶν Μακεδόνων προσφύγων μὲ τὶς ἀρμόδιες Κρατικὲς Ὑπηρεσίες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μπορεῖ νὰ παρακολουθήσει κανεὶς τὰ προβλήματα καὶ τὶς δυσχέρειες ποὺ ἀντιμετώπισαν, καθὼς καὶ τοὺς ἀγῶνες ποὺ ἔκαναν οἱ πρόσφυγες Μακεδόνες γιὰ τὴν ἀποκατάστασή τους στὴ «νέα τους πατρίδα». Ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν ἐγγράφων αὐτῶν μαθαίνουμε, ἐπίσης, ἀξιόλογες πληροφορίες καὶ ἄγνωστες λεπτομέρειες ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν ἡρωικῶν Μακεδόνων προσφύγων (εἰκ. 1), καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν τύχη ποὺ εἶχαν οἱ Μακεδόνες ἀγωνιστές, ποὺ στὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνα τοῦ '21 εἶχαν προσφέρει τὰ πάντα γιὰ τὴν ἐξόντωση τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴ λευτεριά τῆς Πατρίδας.

1. Τὸ πρῶτο ἔγγραφο εἶναι ἀκριβὲς ἀντίγραφο τῆς διαταγῆς ποὺ ἔστειλε, στίς 16 Σεπτεμβρίου 1838, «ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας» στὸν ὑποδιοικητὴ Λοκρίδας. Τὸ πρωτότυπο τὸ ὑπογράφηκε ὁ Γ. Γλαράκης, γνωστὴ προσωπικότητα τῆς ἐποχῆς. Τὸ δημοσιευόμενο ἀντίγραφο κοινοποιήθηκε στοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες στίς 25 Σεπτεμβρίου 1838. Εἶναι γραμμένο στὴ μιὰ ὄψη λευκῆς, μονῆς κόλλας, μὲ διαστάσεις 30×21 ἐκ. Τὸ κείμενο πιάνει συνολικὰ 20 ἀράδες. Εἶναι γραμμένο μὲ μαύρη μελάνη καὶ μὲ ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ γράμματα. Ὁρθογραφικὰ λάθη δὲν ἔχει (εἰκ. 2). Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ παρουσιάζει ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, γιατί μᾶς πληροφορεῖ:

1. Βλ. Γρηγορίου Βέλκου, Ἐνέκδοτα ἔγγραφα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων «Νέα Πέλλα» Ἀταλάντης, «Μακεδονικά» 19 (1979)195-239.

2. Γρ. Βέλκου, ὀ.π., σ. 195, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὸ Δῆμο τῶν Μακεδόνων προσφύγων «Νέα Πέλλα».

α) Οί πρόσφυγες Μακεδόνες έστειλαν στην Κυβέρνηση τήν ύπ' αριθμ. 1249 άναφορά τους και ζητούσαν τή ρύθμιση του θέματος του νερού τής πηγής (είκ. 3), που ύπήρχε στον «Τουρκομαχαλά»¹.

β) Άπαντώντας στην άναφορά αυτή, τό Ύπουργείο Έσωτερικών κάνει γνωστό στους Μακεδόνες και στους Άταλαντείς ότι θά πρέπει νά συγ-

Είκ. 1. Τό σπίτι των Λαζαίων στην Άνω Πέλλα, όπως σώζεται σήμερα

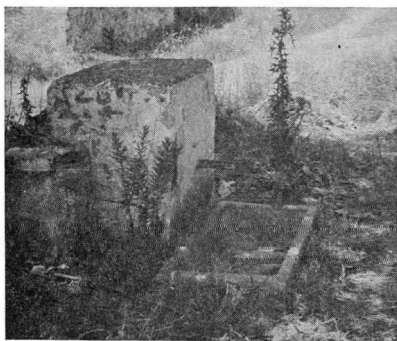
κροτήσουν τριμελή επιτροπή, από δυο Μακεδόνες και τό δήμαρχο Άταλάντης, ή όποία θά ρυθμίζει τό νερό τής πηγής ως εξής: Θά χορηγεί δωρεάν στους Μακεδόνες και στους Άταλαντείς τήν άπαραίτητη για τίς οικιακές άνάγκες ποσότητα νερού και όσο περισσεύει θά τό νοικιάζει για άρδευση

1. Τουρκομαχαλάς λεγόταν ή περιοχή, στο ΒΔ μέρος τής Άταλάντης, που χωρίστηκε σε οικόπεδα για τούς πρόσφυγες Μακεδόνες και δημιουργήθηκε στη συνέχεια ο οικισμός «Νέα Πέλλα» ή «Άνω Πέλλα», που ύπάρχει και σήμερα και άποτελεί μέρος του Δήμου Άταλάντης. Σύμφωνα με τίς πληροφορίες που μάς έδωσε ο πρόεδρος του Συλλόγου των Μακεδόνων Νέας Πέλλας «Ο Μέγας Άλέξανδρος», κ. Παρασκευάς Μαντάς, στον Τουρκομαχαλά ύπήρχε μεγάλη πηγή νερού, που κάλυπτε άνετα όχι μόνο τίς οικιακές, αλλά και τίς άρδευτικές άνάγκες του οικισμού. Ή πηγή αυτή δημιούργησε, για πολλές δεκαετίες, πολύριθμες προστριβές και έπεισόδια μεταξύ των Μακεδόνων και των κατοίκων τής Άταλάντης. Οί Άταλαντείς είχαν ζωηρές αντίρρησης για τήν κυριότητα τής πηγής και τήν έκμετάλλευση του νερού από τούς Μακεδόνες, γι' αυτό και διαμαρτύρονταν συνέχεια, με άποτέλεσμα νά χρειαστεί νά επέμβουν πολλές φορές τόσο ο διοικητής και ο Ύποδιοικητής τής Λοκρίδος και τής Φθιώτιδας, όσο και τά άρμόδια ύπουργεία και νά εκδώσουν άρκετές διευκρινιστικές και συμβιβαστικές λύσεις και διαταγές. Μιά από τίς διαταγές του είδους αυτού είναι τό δημοσιευμένο Έγγραφο.

στούς ιδιοκτήτες τῶν κήπων καὶ τῶν δεντροπερίβωλων τῆς περιοχῆς¹.

γ) Τὰ οἰκόπεδα στὸν «Τουρκομαχαλά» δὲν εἶχαν διανεμηθεῖ ὅλα καὶ τὰ ἀδιάθετα τὰ εἶχαν μετατρέψει αὐθαίρετα οἱ γειτονικὲς οἰκογένειες σὲ κήπους. Τὸ γεγονός αὐτὸ μαρτυρεῖ ὅτι τὸ 1838 στὴν Ἄνω Πέλλα εἶχαν ἐγ-

Εἰκ. 3. Μία ἀπὸ τὶς δημόσιες βρύσες στὴν Κάτω Πέλλα, ποὺ κατασκευάστηκε γύρω στὰ 1850 καὶ τροφοδοτοῦνταν ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ «Τουρκομαχαλά». Σήμερα εἶναι ἀχρηστευμένη

κατασταθεῖ λίγες οἰκογένειες καὶ ὅτι τὰ ἐπόμενα χρόνια συγκεντρώθηκαν σταδιακὰ καὶ ἄλλες, ποὺ ἦταν διασκορπισμένες στὴ γύρω περιοχῆ. Γιὰ τὴ σταδιακὴ συγκέντρωση καὶ μόνιμη ἐγκατάσταση Μακεδόνων στὴν Ἄνω

1. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπιτόπιας ἐρευνας ποὺ κάναμε στὴ Νέα Πέλλα, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1978, συναντήσαμε ἀρκετοὺς γέροντες, ἀπογόνους τῶν Μακεδόνων ἀγωνιστῶν τοῦ '21, ποὺ μᾶς εἶπαν ὅτι, ὅπως διηγοῦνταν οἱ γονεῖς καὶ οἱ παπποῦδες τους, οἱ πρόσφυγες Μακεδόνες, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα στὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἀπόκτησαν ἓνα οἰκόπεδο καὶ ἓνα κομμάτι γῆς δικό τους, ρίχτηκαν μὲ τόσο κέφι στὴ δουλειά, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ὥστε, σὲ ελάχιστα χρόνια, ἔγιναν τὸ παράδειγμα τῆς ἐργατικότητας καὶ τῆς νοικοκυροσύνης σ' ὅλοκληρὴ τὴν περιοχῆ. Τὰ χωράφια ἀπὸ ἀκαλλιέργητα καὶ ἄκαρπα μετατράπηκαν σὲ πλούσιους λαχανόκηπους καὶ ὑποδειγματικὰ δεντροπερίβωλα καὶ ἐλαιώνες, ποὺ ἄφηναν ἀρκετὰ κέρδη. Ὁ δικηγόρος κ. Κώστας Ἀβραάμ, μάλιστα, μᾶς τόνισε ὅτι τόσο μεγάλη ἦταν ἡ θέληση γιὰ δουλειά καὶ ἀξιοποίηση τῆς γῆς, ὥστε καὶ οἱ αὐλὲς τῶν σπιτιῶν καὶ τὰ μὴ οἰκοδομημένα οἰκόπεδα εἶχαν μετατραπεί σὲ καλλιεργημένες καὶ προσοδοφόρες ἐστῆες. Ἀπὸ τότε οἱ κῆποι καὶ τὰ περιβόλια αὐτά, ποὺ ἀποτελοῦσαν μιὰ στενὸμακρὴ λουρίδα γῆς μὲ μήκος 10 χιλ. καὶ φάρδος 2-3 χιλ. καὶ ἐκτείνονταν ἀπὸ τὴν Ἄνω Πέλλα καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὶς τοποθεσίες «Δρύσμη» καὶ «Μπουζὶ» ὡς τὴ θάλασσα, δηλαδὴ ὡς τὴν παραλία τῆς Κάτω Πέλλας καὶ τοῦ ὄρου

Πέλλα καὶ τὴ Σκάλα γνωρίζουμε καὶ ἀπὸ ἄλλες πηγές πὼς ἀρχικὰ (πρὶν ἀπὸ τὸ 1838) στὴ Σκάλα εἶχαν ἐγκατασταθεῖ μόνο 43 οἰκογένειες¹, τὸ 1837 στὴν Ἐνω Πέλλα ὑπῆρχαν 70 οἰκογένειες, ἐνῶ ἄλλες 400 εἶχαν καταγραφεῖ, ἀλλὰ δὲν εἶχαν μετακομίσει ἀκόμα². Τὸ 1845 στὴν Ἐνω καὶ Κάτω Πέλλα εἶχαν ἐγκατασταθεῖ τουλάχιστον 130 οἰκογένειες³, ἐνῶ τὰ ἐπόμενα χρόνια ἐγίναν πολὺ περισσότερες καὶ ὁ πληθυσμὸς τοῦ Δήμου «Νέας Πέλλας» πλησίαζε τὶς δυὸ χιλιάδες (2.000) ψυχές⁴. Ἀρκετὰ, ἐπίσης, διαφωτιστικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ μᾶς δίνει καὶ τὸ παρακάτω (ἀριθμ. 3) ἔγγραφο.

2. Τὸ δεῦτερο ἔγγραφο εἶναι τὸ διαβιβαστικὸ μὲ τὸ ὄποιο ὁ ὑποδιοικητὴς Λοκρίδας συνόδεψε τὸ ἐπόμενο (ἀριθ. 3) ἔγγραφο. Εἶναι γραμμένο σὲ μονὸ φύλλο λευκῆς, ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 30×21 ἐκ. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀταλάντη στὶς 25 Ὀκτωβρίου 1838 μὲ ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 1.648 καὶ ἀριθμὸ διεκπεραιώσεως 1.706. Τὰ γράμματα εἶναι ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα. Ὀρθογραφικὰ λάθη δὲν ἔχει. Ἡ ἱστορικὴ ἀξία τοῦ διαβιβαστικοῦ αὐτοῦ συνεξετάζεται μὲ τὸ περιεχόμενον τοῦ παρακάτω (ἀριθ. 3) ἔγγράφου.

3. Τὸ τρίτο ἔγγραφο εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς διαταγῆς ποὺ ἐστειλε «ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Βασιλικῆ Γραμματεία» (Ἐπιτελεῖο Ἐσωτερικῶν) στοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες στὶς 2 Ὀκτωβρίου 1838. Τὸ ὑπογράφει καὶ αὐτὸ ὁ ὑπουργὸς Γ. Γλαράκης. Τὸ κείμενο τῆς διαταγῆς πιάνει συνολικὰ 15 ἀράδες καὶ εἶναι γραμμένο στὴ μιὰ σελίδα μονῆς λευκῆς καὶ ἀρίγωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 30×21 ἐκ. Τὰ γράμματα εἶναι γραμμένα μὲ μαύρη μελάνη καὶ εἶναι ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα. Ἔχει ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 12.308 (εἰκ. 4).

τῆς Σκάλας (βλέπε τοπογραφικὸ διάγραμμα τῆς περιοχῆς Νέας Πέλλας, «Μακεδονικά», 19,1979,196), ἐγίναν πασίγνωστα μὲ τὸ ὄνομα «κηπόπεδα τῶν Μακεδόνων» ἢ «Μακεδονικά» ἢ «Μακεδοναίκα». Μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα εἶναι γνωστὰ καὶ σήμερα. Γιατὶ καὶ οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι τῶν Μακεδόνων, διατηρώντας τὴν παράδοση, ἀξιοποιοῦν καὶ ἐκμεταλλεύονται μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὰ ποτισμένα μὲ ἰδρώτα καὶ αἷμα κτήματα τῶν ἥρωικῶν τους προγόνων. Ὅποιοι σήμερα ταξιδεύει ἀπὸ τὴ Λαμία πρὸς τὴν Ἀθήνα, ἀπὸ τὴ νέα ἔθνικὴ ὁδὸ, θὰ ἀντικρίσει, λίγο μετὰ τοὺς Λιβανάτες, στὸ δεξιὸ μέρος τοῦ δρόμου, μιὰ μεγάλῃ ἐκτασῆ σκεπασμένη ἀπὸ ἐλαιῶνες καὶ ὄπωροφόρα δέντρα. Αὐτὰ εἶναι τὰ «κηπόπεδα τῶν Μακεδόνων».

1. Γρ. Βέλκου, ὁ.π., σ. 216.

2. Δ. καὶ Ν. Ἀργυριῶδου, Πρακτικὰ τοῦ εὐγενεστάτου Βαρόνου Κυρίου Κωνσταντίνου Μπέλλιου Μακεδόνας, Βιέννη 1838.

3. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, Ἔγγραφο τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, «Μακεδονικά» 14(1974)87.

4. Ἰωάννας Κωτσάκης, Οἱ Μακεδόνες τῆς Στεριάς, «Μακεδονικὴ Ζωή», τεύχος 60 (Μάιος 1971)7-9.

Ἀπὸ τῆ μελέτῃ τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2 καὶ 3 ἔγγράφων προκύπτουν ἀρκετὰ ἔνδιαφέροντες καὶ χρήσιμες πληροφορίες:

α) Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀπόφασις τοῦ Ὁθωνα τὸ 1835, ποὺ καθόριζε τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Μακεδόνων προσφύγων¹, οἱ διασκορπισμένους στὴ γύρω περιοχὴ οἰκογένειες ἄρχισαν σταδιακὰ νὰ συγκεντρώνονται στὴν Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα καὶ νὰ ἐκλέγουν κοινούς μὲν ἀντιπροσώπους (ἐπιτροπὴ) γιὰ τὴν ὑποβολὴ τῶν αἰτημάτων τους στὶς κρατικὲς ὑπηρεσίες καὶ τὴν προώθησιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦσαν, ἀλλὰ ξεχωριστοὺς δημάρχους².

β) Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὶς οἰκογένειες ποὺ ἦρθαν καὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα, ὑπῆρχαν καὶ πολλὲς ἄλλες στὴ γύρω περιοχὴ ποὺ εἶχαν ἐγγραφεῖ σὲ καταλόγους καὶ ζητοῦσαν νὰ ἐγκατασταθοῦν σὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς δυὸ οἰκισμοὺς (βλέπε καὶ ἔγγραφο ἀριθ. 5)³.

1. Βλ. Γ ρ. Β ἐ λ κ ο υ, Ἐνέκδοτα ἔγγραφα, ὁ.π., σ. 199, 200, 211.

2. Ἡ λέξι «Δήμαρχον» ποὺ ὑπάρχει καὶ στὰ δυὸ ἔγγραφα μᾶς ἐπιτρέπει νὰ συμπεράνουμε πὼς τὴν ἐποχὴ αὐτὴ (1838) κάθε οἰκισμὸς (Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα) εἶχε ξεχωριστό, δικό του, δήμαρχο. Θὰ πρέπει ὅμως νὰ θεωρήσουμε ἐπίσης βέβαιο ὅτι οἱ δήμαρχοι αὐτοὶ ἦταν ἀπλῶς ἐπιλεγμένοι καὶ ὄχι κανονικὰ ἐκλεγμένοι μὲ ἐκλογές. Τὴ βεβαιότητά μας αὐτὴ τὴ στηρίζουμε σὲ τρεῖς ἀδιάψευστες ἱστορικὲς μαρτυρίες. Πρῶτον ὅτι οἱ οἰκισμοὶ Ἄνω καὶ Κάτω Πέλλα δὲν εἶχαν ἀκόμα ἀναγνωριστὴ σὺν ξεχωριστῇ κοινότητι. Γνωρίζουμε ὅτι ὁ δῆμος «Νέας Πέλλης» σχηματίστηκε καὶ ἀναγνωρίστηκε ἔπιστμα ἀπὸ τὸ Κράτος σὺν ἰδιαίτερη μονάδα τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως στὶς 27 Σεπτεμβρίου 1848 (βλέπε Γ ρ. Β ἐ λ κ ο υ, Ἐνέκδοτα ἔγγραφα, ὁ.π., σ. 212, 216). Δεύτερον ὅτι οἱ Δημόσιες Ὑπηρεσίες ἀπὸ τὸ 1835 ὡς τὸ 1848 ἐστελναν τὰ ἔγγραφα τους πρὸς τὰ μέλη τῆς «ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπῆς» (βλέπε Γ ρ. Β ἐ λ κ ο υ, ὁ.π., σ. 212, 214 καθὼς καὶ ἔγγραφα 1-7 τῆς παρούσας ἐργασίας). Τρίτον ἀπὸ τὴ σφραγίδα τοῦ δήμου Νέας Πέλλης (βλέπε εἰκ. 7) ποὺ γράφει καθαρὰ τὴ χρονολογία αωμθ (= 1849) προκύπτει ὅτι ἡ χρησιμοποίησί της στὴν ἐπίσημη ἀλληλογραφία τοῦ ἀναγνωρισμένου πλέον δήμου ἄρχισε ἀπὸ τὴ χρονολογία αὐτῆ.

3. Ἐπιβεβαίωσιν τῆς ὁλοένα καὶ μεγαλύτερης προσέλευσης προσφυγικῶν οἰκογενειῶν στοὺς νεοσύστατους οἰκισμοὺς ἔχουμε καὶ ἀπὸ ἄλλες ἱστορικὲς πηγὲς καὶ μαρτυρίες. Γιὰ παράδειγμα ἀναφέρουμε ὅτι τὸ 1837-1838 στὴν Κάτω Πέλλα (Σκάλα) εἶχαν ἐγκατασταθεῖ 43 οἰκογένειες (βλ. Γ ρ. Β ἐ λ κ ο υ, Ἐνέκδοτα ἔγγραφα, ὁ.π., σ. 200, 201, 216), τὸ 1837 στὴν Ἄνω Πέλλα εἶχαν ἐγκατασταθεῖ 70 οἰκογένειες, ἐνὼ εἶχαν ἐγγραφεῖ στοὺς καταλόγους καὶ ζητοῦσαν τὴν ἀποκατάστασίν τους στὴν Ἄνω ἢ Κάτω Πέλλα ἄλλες 400 (Δ. καὶ Ν. Ἄ ρ γ υ ρ ι ἄ δ ο υ, Πρακτικὰ τοῦ εὐγενεστάτου Κωνσταντίνου Μπέλλιου Μακεδόνας, Βιέννη 1838, σ. 17-18, Ἄ π. Β α κ α λ ο π ο ὐ λ ο υ, Προσφυγες καὶ προσφυγικὸν ζήτημα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821, Θεσσαλονίκη 1939, σ. 170). Τὸ 1845 οἱ μόνιμα ἐγκαταστημένους οἰκογένειες ξεπερνοῦσαν τὶς 130 (Γ. Χι ο ν ἰ δ η, Ἐγγραφα τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, «Μακεδονικὰ» 14, 1974, 87). Λίγο ἀργότερα ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἄνω Πέλλης πλησίαζε τὶς 2.000 ψυχὰς (Ἰ ω ἄ ν ν α ς Κ ω τ σ ἄ κ η, Οἱ Μακεδόνες τῆς Στεριάς, «Μακεδονικὴ Ζωή», τευχ. 60, Μάιος 1971, 10).

Οι κατάλογοι αυτοί στάλθηκαν στο Ύπουργείο Ἐσωτερικῶν, ἀλλὰ ὁ ὑπουργός, ὅπως φαίνεται, ἤθελε νὰ ξέρει σίγουρα καὶ ὑπεύθυνα ἂν ὄλοι ὅσοι εἶναι γραμμένοι σ' αὐτοὺς εἶναι πράγματι πρόσφυγες Μακεδόνες ἀγωνιστὲς καὶ ἀρχηγοὶ οἰκογενειῶν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἐπέστρεψε τοὺς καταλόγους στοὺς δημάρχους καὶ στὴν ἐπιτροπὴ, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ κάνουν πρῶτα τὸ σχετικὸ ἔλεγχο τῶν στοιχείων καὶ κατόπιν νὰ κάνουν τὶς προβλεπόμενες εἰσηγήσεις γιὰ τὴν παραχώρηση οἰκοπέδου καὶ καλλιεργήσιμης γῆς. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ παρακάτω (ἀριθ. 4) ἔγγραφο «ἢ ἐπὶ τοῦ συνουκισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπὴ», σὲ ἐκτέλεση τῆς διαταγῆς αὐτῆς, ἄρχισε νὰ ἐλέγχει τὰ στοιχεῖα τῶν οἰκογενειῶν καὶ νὰ χορηγεῖ βεβαιώσεις στοὺς πραγματικούς Μακεδόνες πρόσφυγες (βλέπε εἰκ. 5 τοῦ παρακάτω ἀριθ. 4 ἔγγραφου).

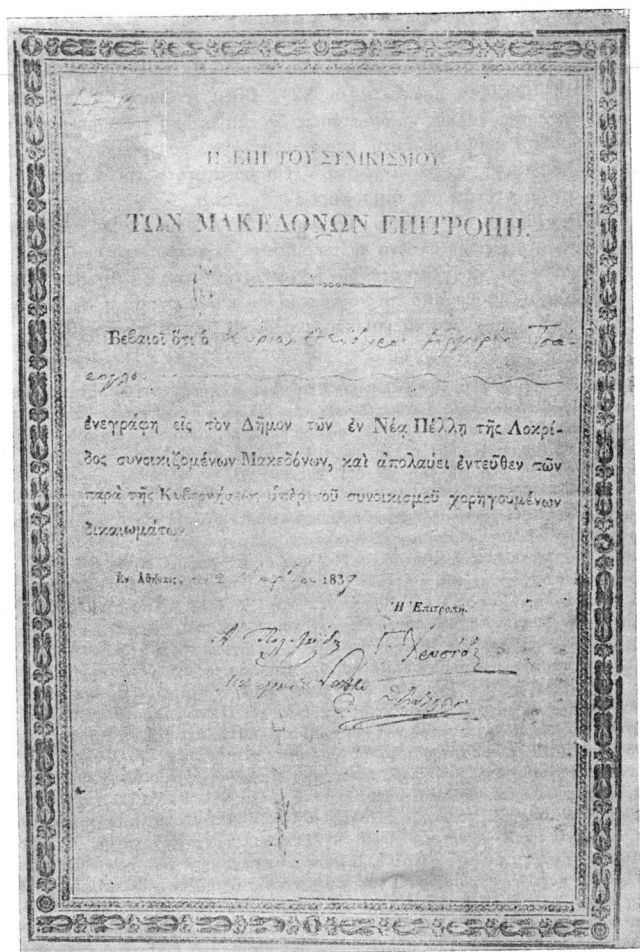
4. Τὸ τέταρτο ἔγγραφο εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἐντυπες βεβαιώσεις, μὲ διαστάσεις 30 × 21 ἐκ., ποὺ χορηγοῦσε ἡ ἐπιτροπὴ στοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες γιὰ νὰ ἀπολαύσουν τὰ εὐεργετήματα τῶν σχετικῶν νόμων. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀθήνα στὶς 2 Μαρτίου 1839 γιὰ τὸ Μακεδόνα ἀγωνιστὴ Θεόδωρο Ἀργυρίου Τσαρόγλου (εἰκ. 5).

Ἄν λάβουμε ὑπόψη μας ὅτι ἡ διαταγὴ τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν (ἔγγραφο ἀρ. 3) στάλθηκε στὶς 2 Ὀκτωβρίου 1838 καὶ ἡ βεβαίωση χορηγήθηκε στὶς 2 Μαρτίου 1839, τότε γίνεται ὀλοφάνερο πὼς ἡ βεβαίωση ἐκδόθηκε σὲ ἐκτέλεση τῆς διαταγῆς αὐτῆς. Ἡ βεβαίωση αὐτὴ ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι εἶναι πολὺ ἀξιόλογο ἱστορικὸ ντοκουμέντο, γιατί δὲ μᾶς διασφύζει μόνον τὸν τύπο τοῦ ἐπίσημου ἀποδεικτικοῦ στοιχείου ποὺ ἔπρεπε νὰ ἔχει κάθε πραγματικὸς Μακεδόνας πρόσφυγας, ἀλλὰ μᾶς κάνει γνωστὰ καὶ τὰ μέλη ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν ἀρμόδια καὶ ὑπεύθυνα Ἐπιτροπὴ, στὴν κρίση καὶ ἀπόφαση τῆς ὁποίας εἶχαν ἐμπιστοσύνη οἱ κρατικὲς ὑπηρεσίες.

Στὶς ἀρχὲς λοιπὸν τοῦ 1839 «ἢ ἐπὶ τοῦ συνουκισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπὴ» εἶχε τὴν ἔδρα της στὴν Ἀθήνα καὶ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τέσσερα μέλη, τὸν Ἀναστάσιο Πολυζωΐδη¹, τὸ Γεώργιο Χρυσίδη², τὸν Πανα-

1. Ἀναστάσιος Πολυζωΐδης (1802-1873): Γνωστὸς λόγιος, νομομαθὴς καὶ ἐπιφανὴς πολιτικός, ποὺ γεννήθηκε στὸ Μελένικο τῆς Μακεδονίας. Σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἀγῶνα τοῦ '21 ὑπηρέτησε σάν πληρεξούσιος καὶ ἀντιπρόσωπος τῶν Μακεδόνων. Ἐλαβε μέρος στὴ δεύτερη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου. Βοήθησε τὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος γιὰ νὰ ὀργανώσει τὴν οἰκονομία του καὶ νὰ διαμορφώσει τοὺς νόμους καὶ τὸ πρῶτο σύνταγμα. Περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ πολύμορφο ἔργο τοῦ Πολυζωΐδη βλέπε «Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια Πυρσοῦ», τ. 1Ζ', σ. 488, «Πάπυρος-Λαρούς», τ. 31, σ. 268, «Ἀρχαία Ἐθνικὴς Παλιγγενεσία», τ. 2, σ. 271, 329, τ. 3, σ. 423, 436 κ.έ., τ. 5, σ. 340, 343 κ.έ., τ. 7, σ. 467, 471, 502, 503, 516, τ. 8, σ. 414, 415, 435, 452, τ. 10, σ. 34, 287. Γ. Χ. Χι ο ν ἰ δ η. Οἱ εἰς τὰ μητρώα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 ἀναγραφόμενοι Μακεδόνες, «Μακεδονικά» 12(1972)61.

2. Γεώργιος Χρυσίδης ἢ Χρυσήιδης: Πολὺ γνωστὸς Μακεδόνας πολιτικός. Τόσο

Εἰκ. 5. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 ἔγγραφο

γιάτη Ναούμ¹ και τὸ Θεοφάνη τὸ Σιατιστέα².

5. Τὸ πέμπτο ἔγγραφο εἶναι ἀπόφαση τοῦ διοικητῆ (νομάρχῃ) Φθιώτιδας ποὺ στάλθηκε στοὺς Μακεδόνες τῆς Νέας Πέλλας στὶς 21 Ἰουνίου 1839 μὲ ἀριθ. πρωτοκόλλου 3.297. Εἶναι γραμμένη σὲ δύο φύλλα λευκῆς ἀρίωτης κόλλας μὲ διαστάσεις 29 × 20 ἐκ. καὶ τὸ κείμενο (55 συνολικὰ ἀράδες) πιάνει δυόμιση, περίπου, σελίδες. Τὰ γράμματα εἶναι ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα. Ἡ σπουδαιότητα τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ συνίσταται στὸ ὅτι μᾶς πληροφορεῖ:

α) Ὅτι μεταξὺ τῶν μονίμων κατοίκων τῆς Ἀταλάντης καὶ τῶν Μακεδόνων προσφύγων, ποὺ ὀλοένα καὶ περισσότεροι κατέφταναν ἀπὸ τῆ γύρω περιοχῆ μὲ σκοπὸ νὰ ἐγκατασταθοῦν μόνιμα στὴν Ἄνω ἢ στὴν Κάτω Πέλλα καὶ νὰ ἀποχτήσουν δικὸ τους οἰκόπεδο καὶ καλλιεργήσιμη γῆ, δημοσυργήθηκαν ὅπως ἦταν φυσικὸ καὶ ἐπόμενο διενέξει καὶ προστριβές.

στὴ διάρκεια ὅσο καὶ μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ὑπῆρξε σχεδὸν μόνιμος ἐκπρόσωπος τῶν Μακεδόνων στὶς Ἐθνικὲς Συνελεύσεις καὶ ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν Μακεδόνων προσφύγων. Γιὰ τὸ Χρυσίδη βλέπε περισσότερες πληροφορίες: «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 3, σ. 300, τ. 4, σ. 67, 71, 75, 78, 82 κ.έ., τ. 5, σ. 315, 340, 343, 347, 350, 356, 357, 358, 361, 364, 377, 388, 391, 393.

1. Ναοὺμ Παναγιώτης: Μεγάλος ἀγωνιστὴς ἀπὸ τὴν Ἔδεσσα. Τὸ 1820 μνήθηκε στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία στὴ Βεσσαραβία καὶ ἀμέσως κατέβηκε στὴν πατρίδα του καὶ ἔλαβε μέρος στὴν ἐπανάσταση τοῦ Βερμίου. Στὴ συνέχεια πολέμησε στὴ νότια Ἑλλάδα. Ἐκπροσώπησε τοὺς Μακεδόνες πρόσφυγες τῆς Ναουσας στὶς Ἐθνοσυνελεύσεις ποὺ ἔγιναν στὸ Ἄργος καὶ στὸ Ναύπλιο (βλ. «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 5, σ. 60, 63, 85, 199, 315. Ἄ π. Β α κ α λ ο π ο ὑ λ ο υ, Πρόσφυγες..., σ. 152. Ι. Κ. Β α σ δ ρ α β ἔ λ λ η, Κατάλογοι τῶν Μακεδόνων Φιλικῶν, «Μακεδονικὰ» 1, 1940, 522).

2. Θεοφάνης Σιατιστεύς: Ἐπιφανὴς κληρικὸς καὶ ἀγωνιστὴς τοῦ '21. Καταγόταν ἀπὸ τὴ Σέλιτσα (σημερινὴ Ἐράτωνα Κοζάνης). Στὴ διάρκεια τῆς ἐπανάστασης τῆς Χαλκιδικῆς ἦταν γραμματέας τοῦ Ἐμμ. Παπᾶ. Κατόπιν κατέβηκε στὴ νότια Ἑλλάδα καὶ ἔλαβε ἀμέσως ἐνεργὸ μέρος στὶς πολεμικὲς προσπάθειες τοῦ ἔθνους. Συγκροτοῦσε πολεμικὰ σώματα ἀπὸ Μακεδόνες, τὰ ἐμφύχωνε καὶ τὰ ἐστελνε στὶς ἐπιχειρήσεις. Γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα διατέλεσε γραμματέας τοῦ Σπετσιώτη πλοίαρχου Γεωρ. Ἀνδρούτσου. Μετὰ τὴν ἐπανάσταση βοήθησε ποικιλότροπα τοὺς Μακεδόνες, χρημάτισε γραμματέας τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας στὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος καὶ τὸ 1852 ἐκλέχτηκε ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας. Πέθανε τὸ 1868. Γιὰ τὸ Θεοφάνη βλέπε περισσότερες πληροφορίες: Κ. Α. Β ο β ο λ ί ν η, Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας, σ. 168. Σ τ ε φ. Π α π α δ ο π ο ὑ λ ο υ, Ἐκπαιδευτικὴ καὶ κοινωνικὴ δραστηριότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν τελευταῖο αἰῶνα τῆς τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 187. Δ η μ. Κ ί τ σ ο υ, Ἡ Σέλιτσα, ΜΗΠΣ 2(1909)245-248. Χ ρ. Μ π ο ὐ α, Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ Ἀρχεῖου Σαμουήλ Μητροπολίτου Αἰγίνης, «Γρηγόριος Παλαμᾶς» 20 (1936)185-252. Γ ι ἄ ν ν η Τ ὸ ζ η, Ἡ πατριωτικὴ δράσις τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τουρκοκρατίας, «Ἡμερ. Δυτ. Μακεδονίας» 4(1935)163-169. Ἐγκυκλοπαίδεια «Πάπυρος-Λαρούς», τ. 20, σ. 408. Ἰ. Φ ω τ ο π ο ὐ λ ο υ, Ἱστορία τῆς Σέλιτσας, σ. 110.

β) Ὅτι οἱ Μακεδόνες, καλυπτόμενοι πίσω ἀπὸ τὰ εὐεργετικά μέτρα καὶ τὴν προνομιακὴ μεταχείριση ποὺ τοὺς παραχωροῦσε τὸ νεοσύστατο ἑλληνικὸ κράτος, ἄρχισαν νὰ παρανομοῦν καὶ νὰ αὐθαιρετοῦν εἴτε σὲ βάρος τῶν κατοίκων τῆς Ἀταλάντης εἴτε χτίζοντας παράνομα ἐκτὸς σχεδίου, μέσα στοὺς δρόμους καὶ τὶς πλατεῖες.

γ) Μὲ τὴ διαταγὴ αὐτὴ δίνονταν οἱ ἀπαραίτητες ὁδηγίες καὶ διευκρινίσεις, γιὰ νὰ τεθεῖ τέρμα στὶς ἐπιζήμιες διενέξεις καὶ αὐθαιρεσίες.

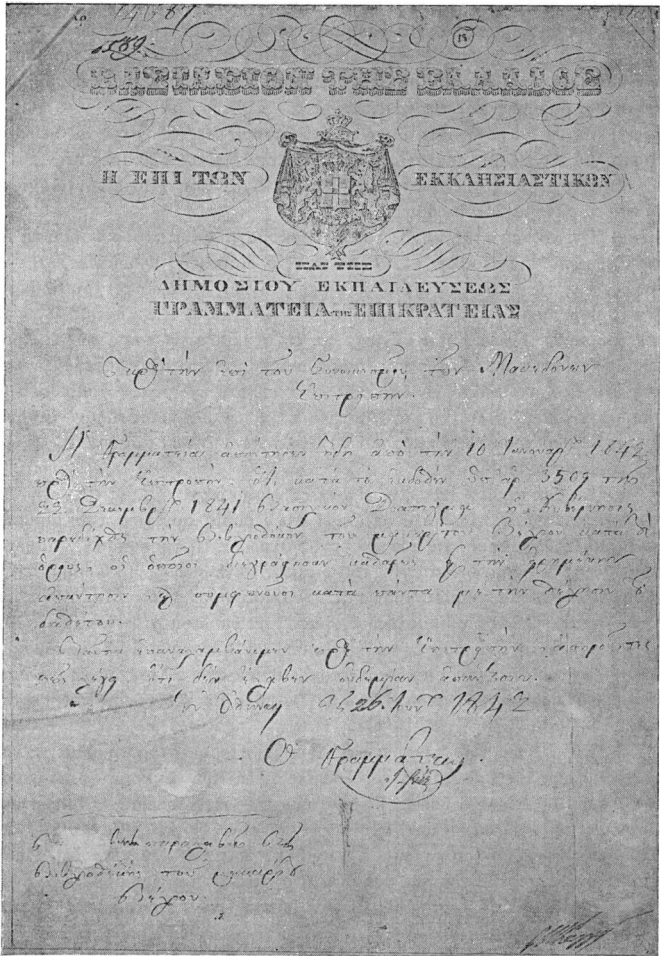
δ) Ὅτι μέχρι τὴν ἐκδοσὴ τῆς διαταγῆς εἶχαν ἤδη χτιστεῖ ἀντικανονικά καὶ παράνομα 21 οἰκοδομές.

ε) Ὅτι τὸ νερὸ τῆς πηγῆς τοῦ «Τουρκομαχαλαῶ» ἐξακολουθοῦσε νὰ ἀποτελεῖ αἰτία προστριβῶν μὲ ἀποτέλεσμα ὁ διοικητὴς Φθιώτιδας, γιὰ νὰ διευθετήσῃ τὴ διαφορὰ, νὰ διατάξῃ ὅπως οἱ μὲν Μακεδόνες χρησιμοποιοῦν τὸ παραπανίσιο νερὸ γιὰ ἄρδευση 120 ὥρες, οἱ δὲ Ἀταλαντεῖς 48 ὥρες τὴν ἑβδομάδα. Παράλληλα συνιστοῦσε τὴ συγκρότηση τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἀπὸ τὸ δῆμαρχο Ἀταλάντης, ἀπὸ ἓναν ἐκπρόσωπο τῶν Μακεδόνων καὶ ἀπὸ ἓνα ἄτομο διορισμένο ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸ ἐπίτροπο Λοκρίδας μὲ σκοπὸ νὰ κάνει ἀναλυτικὴ κατάστασι τῶν κήπων ποὺ μπορούσαν νὰ ποτίζονται ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς πηγῆς καὶ νὰ ὑπολογίσει τὴν ποσότητα τοῦ νεροῦ ποὺ περισσεύει σὲ μιὰ ὥρα.

6. Τὸ ἔκτ ο ἔγγραφο εἶναι ἀντίγραφο διαταγῆς τῆς «ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματείας» καὶ ἀποτελεῖ στὴν οὐσία συνέχεια τοῦ παραπάνω (ἀριθ. 5) ἐγγράφου, γιὰ τὸ ὅπου ἡ ἀκυρῶναι ἢ τροποποιεῖ ὀρισμένα σημεῖα τῆς παραπάνω διαταγῆς τοῦ διοικητῆ Φθιώτιδας. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀθῆνα στίς 4 Ὀκτωβρίου 1839 καὶ κοινοποιήθηκε στοὺς Μακεδόνες μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 2.283 διαβιβαστικὸ ἔγγραφο τοῦ ὑποδιοικητῆ Λοκρίδας. Μὲ τὴ διαταγὴ αὐτὴ ὁ ὑπουργὸς κάνει γνωστὸ ὅτι ἡ πηγὴ τοῦ «Τουρκομαχαλαῶ» παραχωρεῖται προνομιακά καὶ ἀποκλειστικά στοὺς Μακεδόνες καὶ διατάσσει νὰ δίδεται νερὸ στοὺς Ἀταλαντεῖς μόνο σὲ περίπτωσι ποὺ περισσεύει.

7. Τὸ ἑβδομὸ ἔγγραφο ἔχει ἰδιαιτέρη ἱστορικὴ ἀξία. Εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς ἀπάντησις ποὺ ἔστειλε «ἢ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας» (Ἐπιτροπεῖο Παιδείας καὶ Ἐκπαιδευτικῶν) στὴν «ἐπὶ τοῦ συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπῆν» γιὰ τὴν τύχη τῆς βιβλιοθήκης τοῦ μεγάλου εὐεργέτη Κωνσταντίνου Βέλίου. Ἐκδόθηκε στὴν Ἀθῆνα στίς 26 Ἰουνίου 1842 καὶ εἶναι γραμμένη σὲ ἔντυπο χαρτί (30×21 ἐκ.) μὲ πολὺ καλλιγραφικά καὶ εὐανάγνωστα γράμματα (εἰκ. 6).

Ἀπὸ τὸ περιεχόμενό της προκύπτει ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Μακεδόνων εἶχε κινήσει ἀγώνα γιὰ τὴν τήρησι τῆς θελήσεως τοῦ εὐεργέτη Βέλίου καὶ τὴν πιστὴ ἐκτέλεσι τῆς διαθήκης του ὅσον ἀφορᾷ τὴν τύχη τῆς πολύτιμης

Εἰκ. 6. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 7 ἔγγραφο

βιβλιοθήκης του. Ὅπως εἶναι γνωστό¹, ἐπιθυμία τοῦ εὐεργέτη καὶ δωρητῆ ἦταν ὅπως οἱ 2.000 τόμοι, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν προσωπικὴ του βιβλιοθήκη, περιέλθουν στὴν ἀποκλειστικὴ κυριότητα τοῦ δήμου «Νέας Πέλλης» Ἀταλάντης, «μέχρις οὗ φθάσῃ ἡ Μακεδονία εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ συστήσῃ σχολεῖα καὶ λάβῃ χρειαῖν τοιούτων βιβλίων»².

Τὸ ἔγγραφο ποὺ δημοσιεύουμε σήμερα μᾶς πληροφορεῖ ὅτι καρποφόρησαν οἱ ἀγῶνες τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὅτι τὸ ὑπουργεῖο συμφωνοῦσε «κατὰ πάντα μὲ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου» καὶ ἐπομένως ἔδινε τὴν ἄδεια μεταφορᾶς τῆς βιβλιοθήκης στὴ Νέα Πέλλα. Ἡ μεταφορὰ αὐτὴ ὅμως δὲν ἐγίνε, ἄγνωστο γιὰ ποιὸ λόγο.

Ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι, ἔστω καὶ σήμερα, θὰ πρέπει νὰ γίνε σεβαστὴ ἡ ἐπιθυμία τοῦ διαθέτη, νὰ ἐκτελεστεῖ ἡ διαθήκη του καὶ νὰ μεταφερθεῖ ἡ βιβλιοθήκη στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς ἐλεύθερης πλέον Μακεδονίας.

8. Τὸ ὄ γ γ ρ ο ο ἔ γ γ ρ α φ ο εἶναι τὸ πρωτότυπο τῆς ἀναφορᾶς ποὺ ἔστειλε στὶς 17 Φεβρουαρίου 1850, μὲ ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 72, ὁ δήμαρχος τῆς Νέας Πέλλας Α. Ν. Χαλκιώτης³ στὸ Βασιλικὸ Ἐπαρχεῖο Λοκρίδας. Εἶναι γραμμένη σὲ μονὸ φύλλο λευκῆς ἀρίγωτης κόλλας μὲ ἀρκετὰ καλλιγραφικὰ καὶ εὐανάγνωστα γράμματα. Τὸ κείμενο ποὺ πιάνει συνολικὰ δέκα ἀράδες εἶναι γραμμένο στὸ καθιερωμένο δεξιό, μισὸ φάρδος τῆς κόλλας. Ὁ ἔπαρχος ἐπέστρεψε τὴν ἀναφορὰ στὸν δήμαρχο, σημειώνοντας τὶς σχετικὲς παρατηρήσεις του στὸ ἀριστερό, κενὸ χῶρο τῆς κόλλας (εἰκ. 7).

Ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ αὐτὴ τοῦ δημάρχου καὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἐπάρχου πληροφοροῦμαστε:

α) Ὅτι μέχρι τὸ 1850 δὲν εἶχαν καθοριστεῖ ἐπίσημα τὰ ὄρια τοῦ δήμου Νέας Πέλλας.

β) Ὅτι στὶς 24 Ἰανουαρίου 1850 ὁ δήμαρχος εἶχε στείλει καὶ ἄλλη ἀναφορὰ γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε καμιά ἀπάντησιν.

γ) Ὅτι ἀπὸ τὸ μὴ καθορισμὸ τῶν ὁρίων Ἀταλάντης-Νέας Πέλλας παρουσιάζονταν ἀνωμαλίαις καὶ προστριβὲς μεταξὺ τῶν κατοίκων.

δ) Ὅτι ὁ δήμαρχος Ἀταλάντης δὲ συμφωνοῦσε μὲ τὸν καθορισμὸ τῶν ὁρίων

1. Λεπτομέρειες γιὰ τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Κ. Βέλιου καὶ γιὰ τὴ διαθήκη του, βλ. Ἄ π. Β α κ α λ ο π ο ὕ λ ο υ, Πρόσφυγες..., σ. 170-171. Ἀ ν τ ω ν ῖ ο υ Κ ε ρ α μ ο π ο ὕ λ ο υ, Ἀρχιερατικὴ ἐπιστολὴ καὶ αἰ πρὸς Σέρβους σχέσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας («Μακεδονικὴ» 3(1953-1955)8-9. Μ. Κ α λ ι ν δ ἔ ρ η, Ὁ Βαρῶνος Κωνσταντῖνος Βέλιος (1772-1838), Ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους προσφορὰ του, Θεσσαλονίκη 1973, σ. 45-47.

2. Δ. καὶ Ν. Ἀ ρ γ υ ρ ῖ ἄ δ ο υ, Πρακτικὰ Μπέλλου, σ. 38.

3. Ἄν λάβουμε ὑπόψιν μας ὅτι ὁ Δήμος «Νέας Πέλλης» ἄρξισε νὰ λειτουργεῖ σὰν ξεχωριστὸς ὀργανισμὸς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως μετὰ τὶς 27 Σεπτεμβρίου 1848, τότε ἀναμφίβολα ὁ Α. Ν. Χαλκιώτης ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος δήμαρχος τῶν Μακεδόνων προσφύγων.

και επέμενε να περιοριστούν οι Μακεδόνες μόνο στην περιοχή της Σκάλας.

ε) Ότι το Έπαρχείο παρέπεμψε την υπόθεση στη Νομαρχία Φθιώτιδας για τη λήψη σχετικής απόφασης.

9. Τό ε να τ ο έ γ γ ρ α φ ο είναι το πρωτότυπο της επιστολής που έστειλε στις 14 'Απριλίου 1850 ή έπιτροπή Μακεδόνων της 'Αθήνας στο δήμαρχο Νέας Πέλλας. Είναι γραμμένη και στις δυο σελίδες μιās μονής, λευκής κι άρίγωτης κόλλας με διαστάσεις 28 × 20 έκ. Την υπογράφουν ό 'Αν. Πολυζωίδης, ό Θεοφάνης Σιατιστεύς, ό Γ. Χρυσίδης, ό Ν. Γ. Θεοχάρης. Η πέμπτη υπογραφή (μονογραφή) είναι δυσανάγνωστη αλλά και από καμιά άλλη πηγή δέν κατορθώσαμε να έξακριβώσουμε ποιό ήταν τό 5ο μέλος τής έπιτροπής (είκ. 8).

Η επιστολή αυτή έχει ξεχωριστή ιστορική άξία και σημασία, γιατί μάς πληροφορεί:

α) Ότι ή πενταμελής έπιτροπή τών προσφύγων Μακεδόνων που έμεινε στην 'Αθήνα άποτελούνταν από πολύ γνωστές και ισχυρές προσωπικότητες τής έποχής κι έπομένως ήταν σέ θέση να άσκει πιέσεις στις άρμόδιες ύπηρεσίες για τήν έπίλυση τών προβλημάτων του Δήμου Νέας Πέλλας.

β) Ότι οι προσωπικότητες αυτές ήταν δημότες του Δήμου Νέας Πέλλας και γραμμένοι στούς καταλόγους τών Μακεδόνων προσφύγων.

γ) Από τή σύγκριση τών έγγραφών άριθ. 4 και 9 βλέπουμε ότι ό Πολυζωίδης, ό Θεοφάνης και ό Χρυσίδης διετέλεσαν μέλη τής έπιτροπής και πρόσφεραν τίς πολύτιμες ύπηρεσίες τους στο Δήμο Νέας Πέλλας για μία περίπου δεκαπενταετία (1837-1850 ή 52).

δ) Ότι μεταξύ του δημάρχου και τής έπιτροπής ύπήρχε τόσο στενή συνεργασία, ώστε ό δήμαρχος ζητούσε τή γνώμη και τήν έγκριση τής έπιτροπής άκόμα και για τά πιό άπλά και έπουσιώδη θέματα, όπως ήταν ή σύνταξη και ή ψήφιση του προϋπολογισμού του Δήμου και ό καθορισμός του φόρου για τά έμπορεύματα που διακινούνταν από τό λιμάνι τής Σκάλας.

ε) Όπως φαίνεται, όλες οι προγενέστερες διαταγές για τόν καθορισμό και τό διαχωρισμό τών όριών τής περιοχής 'Αταλάντης και Νέας Πέλλας δέν είχαν έκτελεστεί ως τό 1850, άγνωστο γιατί. Για τό λόγο αυτό ό δήμαρχος ζήτησε τή γνώμη και τή βοήθεια τής έπιτροπής, ή όποία με τή σειρά της συμβουλεύει τό δήμαρχο ποιές ένέργειες θά πρέπει να κάνει, για να έπιτύχει τήν έπίλυση του τόσο σοβαρού ζητήματος.

στ) Από τό ύστερόγραφο τής επιστολής πληροφορούμαστε ότι για τήν όριοθέτηση τών περιοχών ένδιαφερόταν και ό γειτονικός Δήμος Δαφνησιών.

ζ) Ό Γ. Χρυσίδης με τό ιδίόχειρο σημειώμά του στο τέλος τής επιστολής παρακαλεί τό δήμαρχο, να μεριμνήσει να του δοθεί προνομιακό και σέ καλή θέση οικόπεδο μπροστά στην παραλία τής Σκάλας και συγκεκριμένα τό οικόπεδο με άριθμό 1 ή 7.

10. Τὸ δέκατο ἔγγραφο, ποῦ γράφτηκε στὶς 5 Ἰουνίου 1861, εἶναι σχέδιο ἀναφορᾶς ποῦ ἤθελε νὰ στείλει ὁ δήμαρχος Νέας Πέλλας στὸν ἑπαρχο Λοκρίδας, γιὰ νὰ τοῦ ἐκφράσει μὲ ἔντονο κάπως τρόπο τὴν πικρία, τὰ παράπονα καὶ τὶς ζωνηρῆς ἀνησυχίες τῶν Μακεδόνων προσφύγων ἀπὸ τὴν κρατικὴ ἀδιαφορία καὶ τὶς παράνομες ἐνέργειες ὀρισμένων καιροσκοπῶν. Τὸ ὅτι εἶναι σχέδιο πρόχειρα γραμμένο φαίνεται ἀπὸ τὴν πρώτη ματιὰ, γιὰτὶ ὑπάρχουν σβησμένες λέξεις, ἄρκετὲς μουτζούρες, συμπληρώματα στὰ περιθώρια, παραπομπές κ.λ. Τὸ κείμενο εἶναι πολὺ κακογραμμένο καὶ δυσανάγνωστο καὶ πιάνει μιάμιση περίπου σελίδα λευκῆς καὶ ἀρίγωτης κόλλας. Τὸ ἀκαλαίσθητο αὐτὸ σχέδιο ἀναφορᾶς παρουσιάζει ἄρκετὸ ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ μᾶς πληροφορεῖ:

α) Παρόλο ποῦ εἶχαν περάσει 26 ὀλόκληρα χρόνια (1835-1861) ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος ἀπὸ τὸν Ὅθωνα καὶ παρ’ ὄλες τὶς διαμαρτυρίες καὶ τὶς προσπάθειες τῶν προσφύγων στὸ διάστημα αὐτὸ δὲν εἶχαν δοθεῖ ἀκόμα ἐπίσημα τὰ οἰκόπεδα καὶ τὰ κτήματα στοὺς Μακεδόνες.

β) Τὴν ἀνωμαλία αὐτὴ θέλησαν νὰ τὴν ἐκμεταλλευτοῦν ὁ Θ. Γεωργίου καὶ ὁ Τζ. Κοντόπουλος. Παρουσίασαν εἰκονικοὺς τίτλους κυριότητος καὶ ἄρχισαν νὰ οἰκειοποιοῦνται 600 στρέμματα εὐφορῆς πεδινῆς ἔκτασης.

γ) Μετὰ τὴν ἔντονη διαμαρτυρία ἀναγκάστηκαν νὰ ἐπέμβουν οἱ κρατικὲς ἀρχές καὶ νὰ σταματήσουν τὴν ἀυθαίρετη καὶ παράνομη καταπάτηση καὶ οἰκειοποίηση τῶν κτημάτων τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τοὺς ντόπιους κατοικοὺς τῆς περιοχῆς.

11. Τὸ ἐνδέκατο ἔγγραφο εἶναι σχέδιο ἀναφορᾶς ποῦ προόριζε ὁ δήμαρχος Νέας Πέλλας γιὰ τὸν ἑπαρχο Λοκρίδας. Φέρει ἡμερομηνία 30 Ὀκτωβρίου 1861. Εἶναι γραμμένο καὶ στὶς δυὸ σελίδες λευκῆς, ἀρίγωτης κόλλας καὶ ἔχει συνολικὰ 65 ἀράδες. Τὸ κείμενο εἶναι πολὺ κακογραμμένο μὲ πολλὰς μουτζούρες, σβησμένες λέξεις, συμπληρώματα καὶ παραπομπές στὸ περιθώριο.

Μὲ τὴν ἀναφορά του αὐτὴ ὁ δήμαρχος διεκτραγωδεῖ τὴν ἄθλια οἰκονομικὴ κατάσταση τῶν γερόντων πλέον ἀξιοματικῶν τοῦ ἀγῶνα τοῦ ’21, ποῦ ζοῦσαν λησμονημένοι στὴ Νέα Πέλλα. Οἱ ἀξιοματικοὶ αὐτοὶ ἦταν ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κωνσταντῖνος Μπίτος¹ καὶ οἱ λοχαγοὶ Μ. Βερροίου², Ἰω-

1. Κωνσταντῖνος Μπίτης ἢ Μπίτος: Ὀλύμπιος ὀπλαρχηγὸς ἀγωνιστῆς τοῦ ’21. Στὴ διάρκεια τῆς ἐπαναστάσεως πολέμησε μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ στρατηγοῦ. Στὶς 7 Ὀκτωβρίου 1824 κατατάχτηκε στὸ βαθμὸ τοῦ ὑποχιλιάρχου μὲ τὴν ὑπ’ ἀρθ. 5261 ἀπόφαση τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος τῆς προσωρινῆς Διοικήσεως. Τὸ 1830 κατεῖχε τὸ βαθμὸ τοῦ χιλιάρχου καὶ προικοδοτήθηκε μὲ 10.080 γρόσια. Πέθανε στὴ Νέα Πέλλα αἰωνόβιος περίπου (βλέπε «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 10, σ. 510. Γ. Χ. Χι ο ν ἰ ὀ η, Οἱ εἰς τὰ μητρώα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 ἀναγραφόμενοι Μακεδόνες, «Μακεδονικὰ» 12, 1972, 44).

2. Μανόλης ἢ Ἐμμανουὴλ Βέρροιοι: Μακεδόνες ἀγωνιστῆς. Πρόσφερε πολὺτιμες

άννης Καρπούζης¹, Ἰωάννης Ζαρκαδούλας² καὶ Ἀθανάσιος Βλαχομιχάλης³.

Στὸ σχέδιο αὐτὸ τῆς ἀναφορᾶς ὑπάρχουν ἐπίσης ἀρκετὲς καὶ ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες ἀπὸ τῆ ζωὴ καὶ τῆ δράση τῶν ἀγωνιστῶν ἀξιωματικῶν αὐτῶν.

Στῆ συνέχεια δημοσιεύουμε τὰ ἐγγραφα διατηρώντας τὴν ὀρθογραφία τῶν πρωτοτύπων.

Β'. ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1

Ἀριθ. 13097
τὴν 16 ἴβριου 1838
Ἀθήναις

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος
Ἡ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας
Πρὸς τὸν Ὑποδιοικητὴν Λοκρίδος

Λαβόντες γνῶσιν τῶν ἐνδιαλαμβανομένων εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 1249 ἀναφορὰν Σας ἐγκρίνομεν ὥστε ἀφ' οὗ ἐξαιρεθῆ τὸ χρήσιμον διὰ τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων ὕδωρ τῆς ἐν Τουρκομαχαλᾷ πηγῆς, τὸ λοιπὸν νὰ ἐνοικιάζεται ὡς καὶ πρότερον εἰς τοὺς ἔχοντας κηποπερίβολα, τὰ ἐκ τούτου χρήματα νὰ κατατίθενται ἐπ' ὠφελεία τῶν Μακεδόνων διὰ νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν κατασκευὴν ὕδραγωγείων κ.τ.λ. Ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου θέλει δοθῆ τὸ ἀναγκαῖον χωρὶς τινὰ πληρωμὴν μόνον εἰς ἐκείνους τῶν Μακεδόνων, ὅσοι ἔχουν πραγματικῶς κήπους εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέρος ἀπὸ τὸ σχέδιον, ὅσοι δὲ ἔχουν σχη-

ὑπηρεσίες σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἀγῶνα τοῦ '21 ἐπικεφαλῆς Μακεδόνων πολεμιστῶν. Τὸ 1830 εἶχε τὸ βαθμὸ τοῦ λοχαγοῦ πέμπτης τάξης καὶ συμπεριλήφθηκε στὰ μητρώα τῶν ἀγωνιστῶν Μακεδόνων (βλ. Γ. Χ. Χι ο ν ῖ δ η, Οἱ εἰς τὰ μητρώα, ὁ.π., σ. 40).

1. Ἰωάννης Καρπούζης: Γιὰ τὸ Μακεδόνα αὐτὸ ἀγωνιστὴ ποῦ προβιβάστηκε στὸ βαθμὸ τοῦ λοχαγοῦ δὲν μπορέσαμε δυστυχῶς νὰ βροῦμε κανένα στοιχεῖο.

2. Ἰωάννης Ζαρκαδούλας: Μακεδόνας κι αὐτὸς ἀγωνιστῆς ποῦ ἔλαβε μέρος σὲ πολλές μάχες σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνα. Στις 25 Μαρτίου 1825 μετ' ἀπόφαση τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος προβιβάστηκε στὸ βαθμὸ τοῦ ὑποχιλιάρχου. Πέθανε στὴ Νέα Πέλλα σὲ ἀρκετὰ προχωρημένη ἡλικία (βλ. «Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας», τ. 7, σ. 190).

3. Ἀθανάσιος Βλαχομιχάλης: Καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἱερισσό τῆς Χαλκιδικῆς ἀλλὰ ὁ πατέρας του Βλαχομιχάλης ἡ Γερο-Βλάχος ἦταν ὀνομαστὸς ἀρματολὸς τοῦ Ὀλύμπου. Πῆρε μέρος στὴν ἐπανάσταση τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῆς Κασσάνδρας καὶ στὴ συνέχεια μαζί με τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἀδερφὸ του Κωνσταντῖνο ἀγωνίστηκε στὴ νότια Ἑλλάδα στὸ πλευρὸ τοῦ Ἠλίου Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ Καρατάσου. Ἐλαβε μέρος στὴν καταστροφὴ τοῦ Δράμαλη καὶ σὲ πολλὰς ἄλλες μάχες. Τὸ 1830 πῆρε τὸ βαθμὸ τοῦ ἐκατόνταρχου πέμπτης τάξης. Ἀργότερα ἔγινε λοχαγὸς καὶ προικοδοτήθηκε μετ' 6.480 γρόσια (βλ. Γ. Χ. Χι ο ν ῖ δ η, ὁ.π., σ. 40 «Ἐγκυκλοπαίδεια, Πάπυρος-Λαρούς», τ. II, σ. 390).

ματισμένους κήπους ἐντὸς τοῦ σχεδίου καὶ ἐπὶ οἰκοπέδων, θέλετε τοὺς εἰδοποιήσει ὅτι οἱ κῆποι των θέλουν καταστραφῆ χωρὶς τινα ἀπαιτήσιν ἀποζημιώσεως ἀπὸ τοὺς ληφθένους τὰ οἰκόπεδα ταῦτα ἀκολούθως, καὶ εἶναι προτιμώτερον εἰς αὐτοὺς νὰ περιορισθοῦν εἰς τὰ παραχωρηθέντα εἰς αὐτοὺς κηπόπεδα, τόσον διὰ τὴν διανομὴν τοῦ ὕδατος καθὼς καὶ διὰ τὴν ἐνοικίασιν, θέλετε διορίσει μίαν ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ δύο Μακεδόνων καὶ τοῦ Δημάρχου Ἀταλάντης, ἣτις θέλει φροντίζει νὰ θεραπεύῃ πᾶν παρᾶπονον γινόμενον ὡς ἐκ τούτου. Τὰ χρήματα τοῦ ὕδατος θέλουν κατατίθεσθαι ὑπ' ἀκριβῆ ἔλεγχον εἰς τὸ Δημοτικὸν Ταμεῖον καὶ θέλουν παραδίεσθαι κατὰ τριμηρίαν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ συνοικισμοῦ. Ἡ Ὑποδιοίκησις θέλει ἐνεργήσει τὰ περαιτέρω κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς παρούσης μας.

Ὁ Γραμματεὺς

Γ. Γλαράκης

ὅτι ἀντίγραφον ἀπαράλλακτον
τῆ 25 7/βρίου 1838 ἐν ἀταλάντῃ

Ὁ ὑποδιοικητὴς Λοκρίδος

(σφραγίδα καὶ ὑπογραφή δυσανάγνωστες)

2

Ἀριθ. 1648

Δ. 1706

ἐν Ἀταλάντῃ τῆ 25

δ/βρίου 1838

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Ὁ ὑποδιοικητὴς Λοκρίδος

Πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων ἐπιτροπὴν

Σᾶς κοινοποιεῖται ἐν ὀπισθογράφῳ ἢ ὑπ' ἀριθμ. 12308 (ἀπὸ 2 δ/βρίου) Διαταγὴ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Β. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, σᾶς ἐσσωκλείεται τὸ ἀντίγραφον τῶν καταλόγων τοὺς ὁποίους μᾶς διηύθυναν οἱ Δήμαρχοι, διὰ νὰ κάμητε τὴν περὶ τούτων ἀναφορὰν σας, ἐπιστρέφοντες καὶ τὸν παρόντα κατάλογον.

Καθὼς ἀναφέρουν οἱ Δήμαρχοι κᾶνεις σχεδὸν ἐξ αὐτῶν τῶν Μακεδόνων ἐκτὸς τῶν φαλαγγιτῶν δὲν θέλουν ἀφήσει τὰ χωρία ταῦτα, διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς Κάτω Πέλλα, ἂν δὲν χαρισθῇ Γῆ γεωργίσιμος εἰς αὐτοὺς, καθὼς τοὺς ὑπεσχέθη ἢ ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ ἐπιτροπῆ.

Περιμένομεν τὴν ἀναφορὰν σας ὅσον τάχος, διὰ νὰ διευθύνομεν ὅλα αὐτὰ τὰ ἔγγραφα εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Β. Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Ὁ ὑποδιοικητὴς

(σφραγίδα καὶ ὑπογραφή δυσανάγνωστες)

Ἄριθ. 12308

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας
Πρὸς τὴν Διοίκησιν Φθιώτιδος

Ἐκ τῶν συμφρασάντων καταλόγων τῶν ἐπιθυμούντων νὰ συνοικισθῶσιν εἰς Ἀταλάντην Μακεδόνων παρετηρήσαμεν, ὅτι οὔτε ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Συνοικισμοῦ γνωμοδοτεῖ τί ὑπὲρ αὐτῶν, οὔτε ἡ Διοίκησις κάμνει καμίαν παρατήρησιν, ἀλλ' ἐπεριώριστη εἰς τὴν ἀπλὴν διεύθυνσιν τῶν καταλόγων τούτων. Ἐπομένως μὴ γνωρίζοντες τίποτε οὔτε περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν οὔτε περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οικογενειῶν, Σῶς ἐπιστρέφομεν τοὺς εἰρημένους καταλόγους καὶ σῶς προσκαλοῦμεν νὰ μᾶς πληροφορήσητε τῶ ἐξῆς, συνεννοούμενοι καὶ μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συνοικισμοῦ, τῆς ὁποίας θέλετε μᾶς ὑποβάλλει περὶ τούτων ἀναφορὰν τῆς.

1. Ἄν ὅλοι οἱ ἀναφερόμενοι εἰσὶ Μακεδόνες;

2. Ἄν ὅλοι εἶναι ἀρχηγεῖται οικογενειῶν καὶ ἐκ πόσων μελῶν σύγκειται ἐκάστη;

Πρὸς τοῦτοις οἱ εἰρημένοι μακεδόνες πρέπει ν' ἀποφασίσωσι νὰ μεταβῶσιν εἰς ἕν μέρος, ὅπου ἐπιθυμῶσι νὰ συνοικισθῶσι καὶ λάβωσι τὰς εἰς τοὺς λοιποὺς συμπολίτας τῶν χωρηγουμενάς (γαίας), ἢ τὸ πολὺ νὰ προσδιορίσωσι ῥητὴν προθεσίαν καθ' ἣν θέλουν ἀποκατασταθῆ ἐκεῖ ὀριστικῶς. Θέλετε ὅθεν τοὺς προσκαλέσει ἐπὶ τούτῳ καὶ θέλετε μᾶς κοινοποιήσει τὰς ὡς ἀνωτέρω ζητούμενας πληροφορίας, διὰ νὰ ἐνεργήσωμεν τὰ κατὰ συνέπειαν περὶ παραχωρήσεως τῆς ἀγαθῆς καὶ περὶ καλλιέργειαν Γῆς.

Ἀθῆναι τῆ 2 ὀβριίου 1838

Ὁ Γραμματεὺς

Γ. Γλαράκης

Περὶ τοῦ Συνοικισμοῦ
τῶν Μακεδόνων

Ἄριθ. 72

Ἡ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βεβαίῳ ὅτι ὁ Κύριος Θεόδωρος Ἀργυρίου Τσάργγλον ἐνεγράφη εἰς τὸν Λῆμον τῶν ἐν Νέᾳ Πέλλῃ τῆς Λοκρίδος συνοικιζομένων Μακεδόνων, καὶ ἀπολαύει ἐντεῦθεν τῶν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τοῦ συνοικισμοῦ χορηγούμενων δικαιωμάτων.

ὁποῖον ὅπου ἐπιθυμῆι τις καὶ δύναιται ν' ἀνεγείρῃ οἰκίαν ἀρκεῖ μόνον νὰ ᾔται Ἐθνικῇ (γῆ) καὶ νὰ οἰκοδομῇ κατὰ τὸ παραδεχθὲν σχέδιον, ὥστε εἶναι ἀδιάφορον ἂν ᾔται ἐν τοῦ Τουρκομαχαλᾶ ἢ ἐν ἄλλο μέρει τῆς πόλεως.

4) Αἱ ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν οἰκοδομηθεῖσαι οἰκίαι καίτοι ἐναντίον τοῦ σχεδίου δὲν θέλουσι καταδαφισθῆ ὅπως πρὸς τὸ παρὸν αὐταί εἶναι αἱ ἐπ' ἀρ. 43.73.47.48.51.51 1/2. 52.59.36.34.54.67.66 1/2. 64.65.62.61.76.11.38 καὶ 40., ἂν ὁμως ἐρειπωθῶσι καὶ ἢ καταδαφισθῶσι τῶν κατανήσῃ ἀναγκαῖα πρέπει νὰ οἰκοδομηθῶσιν εἰς τὴν εὐθυγραμμίαν τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὁποίαν θέλουν κεῖσθαι, καὶ ἐπὶ τούτοις πρέπει νὰ διατηρηθῶσι γήπεδα ἀνάλογα καὶ μάλιστα διὰ τὰς οἰκίας ἐπ' ἀρ. 73.43.48.52.51 1/2. 66 1/2. 67.61 καὶ 76.

5) Οἱ κῆποι τῶν κ.κ. Τριανταφύλλον Σωτήρχου καὶ Γιαννάκη Γύφτου πρέπει νὰ διατηρηθῶσι προσωρινῶς.

6) Τὸ ὕδωρ τοῦ ὁποῖου ἢ διαχειρήσῃς ἐπέφερε τόσας δυσκολίας πρέπει νὰ διανεμηθῆ δικαίως καὶ μολοντόι οἱ Μακεδόνες ὡς κύριοι τοῦ Τουρκομαχαλᾶ πρέπει νὰ λάβωσι κατὰ προτίμησιν τὸ ἀναγκαῖότερον ὕδωρ διὰ τοὺς κήπους εἰς τὰς οἰκίας των, μολοντοῦτο ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὀλίγον καὶ τὸ διοχετευόμενον διὰ τοῦ ὄδραγωγίου ὕδωρ δὲν τοὺς χρησιμεύει ὅλον, πρέπει διὰ ταῦτα νὰ συμβεθῆσιν καὶ οἱ Ἄταλαντεῖς, ἐπομένως ἀποφασίζομεν νὰ διανεμηθῆ κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον (Οἱ μὲν Μακεδόνες θέλουν ποτίζει τὴν ἐβδομάδα, τὴν δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτην ἡμέραν μέχρι τῆς μεσημβρίας, οἱ δὲ ἀταλαντεῖς ἀπὸ τὴν μεσημβρίαν τῆς τετάρτης μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς πέμπτης ὅτε ἀναλαμβάνεται παρὰ τῶν Μακεδόνων καὶ ἀνταποδίδεται εἰς τοὺς ἀταλαντεῖς κατὰ τὰς προσδιορισθεῖσας ἡμέρας: τούτεστι οἱ μὲν Μακεδόνες θέλουν νέμσθαι τὸ ὕδωρ 120 ὥρας οἱ δὲ ἀταλαντεῖς 48 ὥρας ἐννοουμένων. Δι' ὅλων ἐπίσης τοὺς ἀταλαντεῖους ἂνεν προτιμήσεως ἀπαιτήσεων προτέρων δικαιωμάτων προτεινομένων παρὰ τῶν ἀταλαντεῖων. Αἱ βάσεις τῆς ἀποφάσεώς μας ταύτης ὑπαγορεύονται ἀπὸ τὸ δίκαιον καὶ ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῆς Β. Κυβερνήσεως ἐπιθυμοῦσης νὰ συμβιβασθῆ τὰς διενέξεις καὶ νὰ ἐξομαλῶνῃ τὰς δυσκολίας, ἀναφερόντες (δὺο λέξεις δυσανάγνωστες).

(ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

6

Ἄριθ. 2283
τῆν 4 8/βρίον 1839
ἐν ἀταλάντῃ

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
Ὁ ὑποδιοικητὴς Λοκρῆδος
Πρὸς τοὺς κ.κ. Δ. Κοκκαλιώτην καὶ λοιπὰ μέλη τῆς ἐπὶ
τοῦ Συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπῆς.

Σὰς κοινοποιεῖται ἀντίγραφον Διαταγῆς τῆς ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Β. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας διὰ νὰ συμμορφωθῆτε καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς ὑμᾶς νὰ συμπράξετε.

Ὁ ὑποδιοικητῆς
(σφραγίδα καὶ ὑπογραφή δυσανάγνωστες)

Ἡ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν κ.τ.λπ.

Πρὸς τὴν Διοίκησιν Φθιώτιδος.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 3297.21 Ἰουνίου περὶ τῶν μεταξὺ Ἀταλαντείων καὶ Μακεδόνων διενέξεων ἀποφασίς Σας συνναίνει καθ' ὅλα μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. 9228 Διαταγὴν Μας, ἐκτὸς εἰς τὰ περὶ δουλείας τοῦ ὕδατος τοῦ Τουρκομαχαλαῶ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὡς πρὸς τοῦτο ἡ μνησθεῖσα ἀπόφασίς Σας ἀντιβαίνει μὲ τὰς ὁποίας Σας ἐθέσαμεν βάσεις εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 9228 Διαταγὴν μας, τὴν ἀκυροῦμεν μόνον ὡς πρὸς τὴν διανομὴν τοῦ ὕδατος, ἐγκρίνοντας καὶ ἀποδεχόμενοι ὅλα τὰ λοιπὰ μέλη αὐτῆς.

Ἀκόλουθα δὲ τῆς ὑπ' ἀρ. 9228 Διαταγῆς μας Σας προσκαλοῦμεν νὰ λάβητε ὡς βάσιν Σας ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Τουρκομαχαλαῶ ἀδιαφιλονίκητος τοῦ δήμου ἰδιοκτησία παρεχωρηθεῖσα τῇ χώρᾳ ὡς χρεωδῶς καὶ ἀναποφεύκτως ἀναγκαῖον στοιχεῖον τοῦ Συνοικισμοῦ εἰς ἰδιοκτησίαν πλήρη τῶν Μακεδόνων. Ἐπειδὴ ὁμως καθ' ἃς ἔχομεν πληροφορίας τὸ ὕδωρ τοῦ Τουρκομαχαλαῶ εἶναι τόσον ὅσον ἀρκεῖ διὰ τὰς οικιακὰς καὶ ἀγροτικὰς ἀνάγκας τῶν Μακεδόνων καὶ τὸ περισσεῖον ἀπόλνται ἐπὶ ματαίῳ, ἐθελήσαμεν προνοήσαντες ὑπὲρ τῶν συμφερόντων ὅλων τῶν ὑπηκόων τῆς Α.Μ. ὥστε τὸ περισσεῖον τοῦτο ὕδωρ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς Ἀταλαντεῖς, χωρὶς νὰ προσβληθῶσι τῶν συνοικιζομένων τὰ συμφέροντα, πληρὴ ἢ ἀπόφασίς Σας δὲν ἐπέτυχε τὸν σκοπὸν, διότι οἱ Μακεδόνες παραπονοῦνται καὶ ἔπεμφαν μάλιστα ἐπιτροπὴν διὰ νὰ παραστήσῃ τὰ δίκαιά των ἀπειλούμενα.

Διὸ Σας διατάττομεν καὶ αὖθις νὰ φροντίσῃτε ὥστε νὰ κατασκευασθῶσιν αἱ τρεῖς ἐν νέᾳ Πέλλῃ κρήναι περὶ ἧς πραγματεύεται ἡ ὑπ' ἀρ. 5908 Διαταγὴ μας καὶ ἀφ' οὗ προμηθευθῶσι μὲ ὕδωρ ἀφθόνως, τὸ ὑπόλοιπον νὰ δοθῇ εἰς τοὺς Μακεδόνας διὰ πότισμα τῶν κήπων των, ἐὰν δὲ καὶ μετὰ τοῦτο περισσεύῃ ὕδωρ, αὐτὸ νὰ δίδεται εἰς τοὺς Ἀταλαντεῖς.

Καὶ διὰ νὰ ἀποφενθῶσιν τὰ παράτονα τῶν Μακεδόνων ὡς πρὸς τὸ περισσεῖον ὕδωρ θέλετε συστήσῃτε τριμελῆ ἐπιτροπὴν συγκεκριμένην ἀπὸ τὸν Δήμαρχον ἀταλάντης, ἐν μέλος ἐκ τῶν ἀποίκων καὶ ἐν τρίτον διοριζόμενον ἀπὸ τὸν οικονομικὸν ἐπιτρόπον Λοκρίδος, οἱ τρεῖς αὐτοὶ θέλουν συνέλθει καὶ καταγράψῃ τοὺς κήπους τῶν Μακεδόνων ἕνα ἕκαστον χωριστά, σημειοῦντες τὸ πῶς τῶν στρεμμάτων, καὶ τὴν χρεῖαν ὕδατος, τὸ ὅποιον ἕκαστος ἔχει, ἐν ταῦτῳ θέλουν ἀναφέρει, πόσον ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ Τουρκομαχαλαῶ περισσεύει, ἀφ' οὗ δοθῇ εἰς τοὺς μνησθέντας κήπους τὸ ἀναγκαῖον, πόσον εἶναι τὸ ὅλον, δηλαδὴ πόσες ὁκάδες ἐκχύνεται καθ' ὥραν.

Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης περιέμενομεν ἐντὸς 15 ἡμερῶν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 23 7/βρίου 1839

Ὁ Γραμματεὺς

Γ. Γλαράκης

7

Ἀριθ. 14687
6589

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἡ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Συνοικισμοῦ τῶν Μακεδόνων Ἐπιτροπὴν.

Ἡ Γραμματεία ἀπήντησεν ἤδη ἀπὸ τὴν 10 Ἰανουαρίου 1842 πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν, ὅτι κατὰ τὸ ἐκδοθὲν ὑπ' ἀρ. 3509 τῆς 22 Δεκεμβρίου 1841 Βασιλικὸν Διάταγμα, ἡ Κυβέρνησις παρεδέχθη τὴν βιβλιοθήκην τοῦ μακαρίτου Βέλιου κατὰ τοὺς ὅρους, οἱ ὅποιοι διεγράφησαν καθαρῶς εἰς τὴν εἰρημένην ἀπάντησιν, καὶ συμφωνοῦσι κατὰ πάντα μετὰ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου.

Ταῦτα ἐπαναλαμβάνομεν πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν, ἀποροῦντες πῶς λέγει, ὅτι δὲν ἔλαβεν οὐδεμίαν ἀπάντησιν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 26 Ἰουνίου 1842

Ὁ Γραμματεὺς

(ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

περὶ παραλαβῆς τῆς

Βιβλιοθήκης τοῦ μακαρίτου Βέλιου.

8

Ἀρ. 78

τῆ 17 Φεβρουαρίου 1850

Ἐν Κάτω Πέλλῃ

ἐλ(ήφθη) 28 Μαρτίου (18)50

ἀρ. 172

Δ|298

Ἐπιστρέφεται πρὸς τὸν ἴδιον μετὰ τὴν ἀπάντησιν ὅτι ἐπειδὴ ἐπὶ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ὑποθέσεως ὁ Δήμαρχος Ἀταλάντης ἐπέφερον ἀντιρροήσεις ὡς πρὸς τὴν διαχώρισιν τῶν ὀρίων, δι᾽σχυρίζομενος ὅτι τοιαύτη δὲν πρέπει νὰ γενῆ

Ἀριθ. 399

ἐλ(ήφθη) τὴν 18 Φεβρουαρίου

1850

Πρὸς τὸ Β. Ἐπαρχεῖον Λοκρίδος περὶ διαχωρίσεως ὀρίων.

Ἐπεθυμίζω τὴν ὁμοίωθιν καὶ ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου π. μ(ηνός) ἀναφορὰν μου περὶ τῆς ἐν περιλήψει ὑποθέσεως, καὶ παρακαλῶ τὸ Ἐπαρχεῖον νὰ διατάξῃ πλέον ὅ,τι δέον, καθόσον ἐκ τῆς μὴ διαχωρίσεως τῶν ὀρίων πολλὰ παρουσιάζονται προσκόμ-

ἐπειδὴ ὁ Δήμος Ν. Πέλλης ἐπροσδιορίσθη νὰ συγχροτηθῆ ἀπὸ μόνην τὴν Σκάλαν, ὑπεβάλαμεν διὰ τοῦτο τὴν ὑπόθεσιν ἐνώπιον τῆς Β. Νομαρχίας, μὲ τὰς ἀνηκούσας παρατηρήσεις μας, καὶ ἐπιφυλαττόμεθα νὰ κοινοποιήσωμεν εἰς τὸν κ. Δήμαρχον τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἀταλάντῃ τῇ 21 Φεβρουαρίου 1850

Ὁ Ἐπαρχος

Α.Μ. (ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

ματα εἰς τὴν Δημοσίαν καὶ Δημοτικὴν ὑπηρεσίαν.

Εὐπειθέστατος

Ὁ

Δήμαρχος Νέας Πέλλης

(σφραγίδα τοῦ Δήμου)

Α. Ν. Χαλκιάσις

9

Ἄρ. 531

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνοικισμοῦ
Πρὸς τὸν Δήμαρχον Νέας Πέλλης

Ἀπαντῶμεν εἰς τὸ ἀπὸ 2 τοῦ ἐνεστῶτος γράμμα Σας. Περὶ μὲν τῆς ὀριοθεσίας, ἐὰν βλέπετε ὅτι οὐδὲν κατορθοῦται διὰ τῶν διαταγῶν τῶν προϊσταμένων Ἀρχῶν, ζητήσατε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Ἐπαρχείου, ἵνα προβῆ εἰς τὸ ἔργον ὡς Σᾶς προεγράψαμεν, καὶ μόνον ἢ ἡμετέρα ὀροθετικὴ ἐπιτροπὴ, ἐπιφυλαττομένης βέβαια τῆς Ἀνωτέρας Ἀποφάσεως καὶ τῆς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἐκκλήσεως.

Περὶ δὲ τοῦ προϋπολογισμοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ προσμένητε ὥστε οἴκοθεν νὰ ψηφίσῃ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τὸν προϋπολογισμόν. Διότι καθήκον ὑμῶν ἦτο καὶ εἶναι νὰ σχεδιάσητε αὐτόν, καὶ μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων διασαφήσεων καὶ αἰτιολογιῶν νὰ εἰσαγάγητε αὐτόν εἰς τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον, προσκαλοῦντες αὐτὸ ἐπισήμως νὰ τὸν συζητήσῃ παρόντων ὑμῶν, καὶ ἐκδώσῃ τὴν Ἀπόφασίν του. Ὅθεν σπεύσατε νὰ συντάξητε καὶ ὑποβάλητε αὐτόν. Δὲν μᾶς φαίνεται δὲ ὀρθὴ ἡ γνώμη Σας τὸ νὰ μὴν ἐγκριθῆ τὸ ψήφισμα περὶ ἐκμισθώσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ στατήρος καὶ κοιλοῦ καὶ τοῦ ἐκ τῶν ἀναλωσίμων φόρου· διότι τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ποσῶς τὸ Συμβούλιον νὰ ψηφίσῃ αὐτὸν τὸν προϋπολογισμόν, καθὼς καὶ τὴν ἐφ' ὄλων τῶν πραγματικῶν ἐπέκτασιν τοῦ φόρου.

σ. 2. Ἐν τούτοις ἐπαναλαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν εἰς ὑμᾶς, ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ σχέδια τῶν ψηφισμάτων πρέπει νὰ προετοιμάζονται ἀπὸ ὑμᾶς, ὅστις εἶθε εἰς θέσιν, συνεννοούμενοι μετὰ τῶν αὐτόθι τελωνειακῶν καὶ τῶν λιμενικῶν Ἀρχῶν, νὰ ἐξακριβώσητε πόσης ἀξίας πραγματεῖαι εἰσέρχονται ἐτησίως εἰς τὸν λιμένα, πόσης ἐξέρχονται, καὶ πόσον τὰ ἑκατὸ πρέπει νὰ ἐπιβληθῆ ὁ δημοτικὸς φόρος, ὥστε νὰ παραγάγῃ τὸ ὑποτιθέμενον ἢ προβλεπόμενον ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἀνάγκας τοῦ δήμου, οὐχὶ μόνον τὰς παρούσας, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἀκολουθῶν 4-5 ἐτῶν.

Περιμένομεν νὰ μᾶς πληροφορήσητε ἂν ἡ προϊσταμένη Ἀρχὴ ἐπιτρέψη κατὰ τὴν αἰτησίαν σας καὶ τὴν ὀροθετικὴν ἐπιτροπὴν μας νὰ προβῆ εἰς τὸ ἔργον Σας, ἢ ὅποιαν ἄλλην διαταγὴν θέλει ἐκδώσει περὶ τούτου, καθὼς καὶ περὶ τῆς ἐκμισθώσεως τοῦ φόρου καὶ τοῦ στατήρου.

*Ἐν Ἀθήναις
τὴν 14 Ἀπριλίου 1850*

*Τὰ μέλη
Θεοφάνης Σιατιστεὺς
Α. Πολυζωΐδης
Γ. Χρυσίδης
Ν. Γ. Θεοχάρης*

(ἢ 5η ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

Υ.Γ.¹ Δὲν μᾶς ἐγράφατε ποτὲ ἂν καὶ ἡ δημοτικὴ Ἀρχὴ Λαφνησίων εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν τῆς Ἀταλάντης ὡς πρὸς τὸν ἢ μὴ διορισμὸν τῆς ὀροθετικῆς ἐπιτροπῆς, ἄλλως δέ, φροντίσητε ἀρμοδίως νὰ διορισθῆ καὶ αὕτη μετὰ τῆς ἡμετέρας καὶ νὰ προβῆ καὶ αὕτη μετὰ τῆς ἡμετέρας πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν ὀρίων.

Κύριε Δήμαρχε². Σᾶς παρακαλῶ νὰ μοὶ στείλητε ἐν πιστοποιητικὸν τῆς εἰς τὸν Δῆμον ἐγγραφῆς μου, ἀφοῦ μὲ κατατάξητε εἰς τὸν κατάλογον τὸν δημοτικόν. Συγχρόνως δὲ νὰ μοὶ καταχωρήσητε τὸ ἀνήκον οἰκόπεδον ἐμπροσθεν τῆς σκάλας, εἰς τὸν ἀριθμὸν 1 ἢ 7, ἢ ἂν αὐτοὶ εἶναι διαθεσιμῆ, ἕτερον καὶ εἰς καλὴν θέσιν.

Γ. Χρυσίδης

10

Ἀριθ. 207

*Δ 70
5 18/1³
Κ(άτω) Πέλλη 5 Ἰουνίου
(18)61*

*Πρὸς τὸ Β. Ἐπαρχεῖον Λοκρίδος
Περὶ παραχωρήσεως τῶν οἰκοπέδων
εἰς Κρατικὰ Γραμμάτια*

Μετὰ μεγίστης θλίψεως Σᾶς ἀναφέρω, κ. Ἐπαρχε, ὅτι ὁ κ. Θ. Γεωργίου καὶ ὁ ἐκ Λοκρίδος Τζ. Κοντόπουλος ἔχοντες κερδοσκοπικῶς Κρατικὰ Γραμμάτια σχεδὸν τῶν 600 στρεμμάτων παρεχώρησαν ταῦτα εἰκονικῶς εἰς γεωργούς⁴ καὶ ἤρχισαν οὗτοι νὰ καταμετρῶσι τὰς εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Συνοικι-

1. Τὸ ὑστερόγραφο εἶναι γραμμῆνο ἀπὸ τὸ Θεοφάνη Σιατιστέα.
2. Τὸ συμπλήρωμα αὐτὸ τὸ ἔγραψε ὁ Γ. Χρυσίδης.
3. Οἱ ἀριθμοὶ 70, 5 καὶ 18/1 εἶναι γραμμῆνοι μὲ διαφορετικὴ μελάνη καὶ ἄλλο γραφικὸ χαρὰκτῆρα.
4. Ἡ φράση «παρεχώρησαν... εἰς γεωργούς» εἶναι γραμμῆνη στὸ περιθώριο τοῦ ἐγγράφου.

σμοῦ τῶν Μακεδόνων ὑπαρχούσας γαίας. Αἱ Γαῖαι αὗται, κ. Ἔπαρχε, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι πρώτης πεδιάδος καὶ καλλιεργοῦνται, εἶναι καὶ προσδιωρισμένα διὰ Β. Διαταγμάτων τοῦ 1835. Τὰ παραχωρηθέντα εἰς τοὺς συνοικισθέντας ἐνταῦθα Μακεδόνας συνδημότας μας, πρὸς καλλιέργειαν καὶ κατασκευὴν οἰκιῶν μάλιστα ἐνῶ πάντα τὰ καταμετρηθέντα τεμάχια εἶναι ἐντὸς τοῦ σχεδίου τῆς πρωτεύουσας τοῦ Δήμου μου¹ ἤδη ἀποδόθησαν εἰς ἄλλους² αἱ γαῖαι αὗται, ὁπότε δὲν μένει σχεδὸν ἐθνικὴ γῆ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ρηθέντων Β. Διαταγμάτων καὶ οὕτω καὶ ὁ σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως ματαιοῦται καὶ οἱ ἀντρυχεῖς Μακεδόνες χάνουσι πᾶσαν ἐλπίδα ἀπολαβῆς γῆς.

Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν, κ. Ἔπαρχε, ἵνα εὐαρεστούμενος ἐνεργήσητε ὅ,τι δεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν διὰ τὸ μὴ δοθῶσι αἱ τοῦ οἰκισμοῦ γαῖαι εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλ' ἀπεναντίας πιστεύω ὅτι θέλετε φροντίσει γὰ ἐκτελεσθῶσι τέλος πάντων ὕστερον ἀπὸ εικοσιπενταετηρίδα (σ. 2) τὰ περὶ τοῦ συνοικισμοῦ τούτου Β. Διατάγματα ἵνα μὴ δυσστηχούσιν ἐπὶ πλεόν οἱ συνοικισθέντες ἐνταῦθα Μακεδόνες, οἵτινες ἀπολέσαντες καὶ πατρίδα καὶ περιουσίαν³ καὶ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος λαβόντες ὡς εἶναι πασίγνωστον ἐσνοικίσθησαν ἐνταῦθα ἵνα ζήσωσι ἀνέτως καὶ οὐχὶ ν' ἀποθάνωσι ἐπὶ τῆς ψάθης, ὅπερ εἶναι σκληρὸν τόσα ἐνδοξα καὶ ἱστορικὰ λείψανα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος.

Κ(άτω) Πέλλη 5 Ἰουνίου
(18) 61

ἐπιειθ(έστατος)
(ὑπογραφή δυσανάγνωστη)

11

ἀριθ. 584

$\frac{192}{30} \frac{18}{30} | 1$
30 8 | βρίου
(18) 61

Ἔπαρχον

Περὶ περιθάλψεως τῶν γεγηρακῶτων
ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγῶνος.-

ἡ σημερινὴ θέσις τῶν ἐπιζώντων ἀξιωματικῶν) τοῦ ἀγῶνος, ἥτοι τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Κωνσ(ταντίνου) Μπίτου τῶν Λοχαγῶν Μ. ἐμ. Βερροίου. Ἰ. Καρπούζη, Ι. Ζαρχαδούλα καὶ ἀθ. Βλαχομιγάλη εἶναι κ. Ἔπαρχε λυπηρὰ καὶ ἀξία ἐλέους ὡς καὶ ὁ ἴδιος ἀντελήφθητε ταῦτα. Μεταβάντες πρὸς μικροῦ εἰς τὴν καλύβην τοῦ Κ. Μπίτου τοῦ προξενούντος ἄλλοτε τρόμον καὶ φθορὰν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος εὐρομεν τὸν ἐνδοξον τοῦτον ἄνδρα φεῦ! ἐπὶ

1. Ἡ φράσις «πρὸς καλλιέργειαν... τοῦ Δήμου μου» εἶναι γραμμένη στὸ περιθώριον τοῦ ἐγγράφου.

2. Σβησμένες οἱ λέξεις «τοὺς ρηθέντας χωρικοὺς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς τοὺς ὀνομασθέντας κερδοσκόπους».

3. Σβησμένη ἡ λέξις «ἀπεφάσισαν».

ψάθης καθήμενον, γυμνὸν καὶ λιμαίνοντα¹ κωφὸν καὶ ὑπέργηρον καθ' ὃ ἐνεργηκτονούτης. Εἰς τὴν ἰδίαν δυστυχῶς κατάστασιν εὐρομεν καὶ τοὺς Λοχαγούς Μ. Βερροίου, Ι. Καρούζην καὶ ἄθην. Βλαχομιχάλην καὶ ἐκτὸς τούτων ἔχουσι² καὶ πολυαριθμούς οἰκογενείας. Θὰ συνεκινήθητε βεβαίως οὐκ ὀλίγον καὶ χάριν φιλανθρωπίας καὶ καθήκοντος ἱεροῦ θέλετε ἐνεργήσει ὑπὲρ αὐτῶν ὅτι νομίσητε καταλλήλως. Τολμῶ ὁμως καὶ ὅλως εἰσεβάστω ἀναφερόμενος κατὰ καθήκον εἰς γνώσιν τῆς Σ. Κυβερνήσεως τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν ἐν λόγῳ συνδημοτῶν μου νὰ ἀναφέρω καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπὲρ αὐτῶν τάδε.

Οἱ ὑπέργηροι οὗτοι Φαλαγγῖται, κ. Ἐπαρχε, κατάγονται ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας καὶ ἀποῦ ἀντεστάθησαν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς ὁμάς τῶν βαρβάρων ἠγαγκάσθησαν ὑποκύναντες εἰς τὴν δύναμιν τῶν ἰσχυροτέρων³ νὰ ἐγκαταλείψωσι καὶ πατρίδα καὶ περιουσίας καὶ συγγενεῖς, τοὺς πλείστους τῶν ὁποίων εἶδον ἀνδράποδα γενομένους καὶ κατῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἅμα ἐξεργάγη ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγὼν στὰ δὲ κατ' αὐτὸν διατρέξαντα, πλείστα εἰσὶν ἔργα ἡμέτερα. Ἐκθέτω μετὰ θετικότητος ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ Γάτζος, Λιακόπουλος, Δουμπιώται κ.λ.π. ἀπέθανον ἐνδόξως εἰς τὰ πεδία τοῦ πολέμου καὶ αἱ χῆραι καὶ τὰ ὄρφανά των λιμώττωσιν ἤδη. Οἱ δὲ ἐπιζήσαντες ἔλαβον κατὰ τὸ 1828 τοὺς ὁποίους ἤδη ἔχουσι βαθμούς. Ἄπαντες οἱ ἀνωτέρω ὑπῆρέτησαν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰ σχηματισθέντα τάγματα μετὰ τοὺς αὐτοὺς βαθμούς καὶ κατὰ τὸ 1838, ἄλλ' ὁμως ὅτε ἐτέθησαν εἰς τὴν Φάλαγγαν ἀπεσῶρθησαν μετὰ τοὺς ὁποίους ἐπὶ Κυβερνήτου ἔχοντες βαθμούς. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἔλαβον γαίας τινας πρὸς ἐξόφλησιν τῶν Φαλαγγ(ιτικῶν) Γραμματίων· ἄλλ' ἂν τις ἀναλογισθῆ ὅτι μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα στρεψίματα) ἔδει νὰ διατηρήσωσι τὰς πολυαριθμούς οἰκογενείας των καὶ ν' ἀποκαταστήσωσιν τὰ τέκνα των τὰ μὲν ἄορνα ἐκπαιδεύοντες, τὰ δὲ θήλεα ὑπανδρεύοντες, πείθεται ὅτι ὕστερα ἀπὸ 30 ἔτη δὲν ἔμεινεν εἰς αὐτοὺς οὔτε σπιθαμὴ γῆς.

Διὰ τοὺς κ.κ. ἀξιωματικούς τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ στρατοῦ τὰ ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως λογίζονται διπλά. Οἱ ἐν λόγῳ Φαλαγγῖται ἀντεμείφθησαν μόνον διὰ τὰ 8 ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως. Δὲν εἶναι ἄρα θεμιτὸν νὰ δοθῆ πρὸς αὐτοὺς διὰ τὰ ὑπόλοιπα ἔτη σύνταξις τις; Δὲν εἶναι δίκαια τὰ ἀνωτέρω, δὲν εἶναι νόμιμον νὰ τοῖς δοθῆ εἰς εἰσέτι βαθμός, ἐφ' ὅσον μέχρι νῦν ἔχον τὸν ἐπὶ Κυβερνήτου βαθμὸν ὡς εἶπον, καὶ νὰ λάβουν σύνταξιν τινα, ἔστω καὶ τριακοντάδραχμον,

1. Σβησμένες οἱ λέξεις «καὶ βεβαίως συνεκινήθημεν ὀρῶντες αὐτὸν ὑπάρχοντα ἤδη εἰς τοιαύτην κατάστασιν καὶ ὦν».

2. Σβησμένες οἱ λέξεις «δύο θυγατέρας ἐν ὥρᾳ γάμου» καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὑπάρχει μιὰ παραπομπὴ F καὶ στὸ ἄριστερό περιθώριο τῆς κόλλας μετὰ τὸ σημάδι F γράφει «θυγατέρας ἐν ὥρᾳ γάμου».

3. Σβησμένες οἱ λέξεις «καὶ οὕτω ἦλθον ἅμα ἐξερράγη κατὰ τὸ 1821 ἢ Ἑλλ. ἐπανάσις ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα».

πρὸς διατήρησίν των κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ὑπάρξεώς των; Πιστεύω ὅτι ὁ ἔνδοξος γόνος τοῦ ἥρωος Βότζαρη ὁ ἐπαξίως διοικῶν τὰ στρατιωτικὰ τοῦ Κράτους θέλει λάβει πρόνοιαν διὰ τὰς χήρας καὶ τὰ ὄρφανὰ τῶν ἐν τῷ ἀγῶνι πεσόντων ὀπλαρχηγῶν καὶ διὰ τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος συνδημότας μου καὶ χορηγήσῃ αὐτοῖς σύνταξιν τινα, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης.

Τελετῶν τὴν παροῦσαν σᾶς παρακαλῶ κ. Ἐπαρχε νὰ ὑποβάλητε τὴν παροῦσαν μου πρὸς τὸν κ. ἐπὶ τῶν Στρ(ατιωτικῶν) Ὑπουργὸν μὲ τὰς δεούσας παρατηρήσεις σας διὰ τὰ περαιτέρω.

(Ἀκολουθεῖ δυσανάγνωστη μονογραφή τοῦ δημάρχου Ν. Πέλλας).

Ἐλασσόνα

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΒΕΛΚΟΣ

R É S U M É

Grégorios Velkos, Documents inédits provenant de l'archive de la colonisation des Macédoniens «Néa Pella» à Atalanti.

Les onze documents déjà publiés dans le présent volume constituent en quelque sorte la suite de dix autres documents qui ont été publiés dans le volume précédant de la revue «Makedonika» (19, 1979, 193-239).

Ces documents nous fournissent des informations utiles sur l'organisation des réfugiés Macédoniens, sur la fondation d'une commune séparée et reconnue par l'Etat Grec sous le nom de «Néa Pella»; sur la constitution d'un comité, dont les membres sont des personnalités remarquables, pour la promotion et la solution des problèmes de la nouvelle commune; sur les efforts des réfugiés Macédoniens dans le but d'obtenir un toit et un lot de terre cultivable; et enfin sur le sort des officiers et des combattants Macédoniens qui avaient pris part à la guerre d'Indépendance de 1821 et qui à un âge très avancé, se trouvaient installés à la commune de «Néa Pella».